

care ne îndeamnă să apreciem apariția acestei lucrări ca pe un binevenit eveniment editorial.

Ca atare, avem toate motivele să așteptăm cu deosebit interes apariția celui de al doilea volum (*Prima epocă a fierului în spațiul carpato-balcanic*) al acestei valoroase sinteze.

MARIAN GUMA

JOHN L. BINTLIFF, *Natural Environment and Human Settlement in Prehistoric Greece*, apărută în *British Archeological Reports, Supplementary Series*, 28, 2 volume, 1877, volumul I 369 p., oca 16 hărți, 44 schițe; volumul II. 363 p. 36 hărți, 37 schițe.

Lucrarea lui J. L. Bintliff, o lucrare majoră de ecologie umană, și prin aceasta o consacrată personalitate a Universității din Cambridge, străvechi centru științific, cunoscut prin studiile sale interdisciplinare, această lucrare vine să deservească știința istoriei străvechi printr-o cunoaștere mai profundă a factorilor și fenomenelor care au influențat sau determinat, într-o anumită măsură, evoluția străvechilor comunități etno-culturale de pe pământul Greciei preistorice.

Apărută într-o colecție de reputație, lucrarea pune în fața cercetătorilor preistoriei europene un exemplu de studiu și relații interdisciplinare asupra mediului ambiant.

Lucrarea cuprinde două părți: una generală privind pământul Greciei — geologia (30 p.), geomorfologia (24 p.), paleovegetația (28 p.), pedologia (24 p.), economia (24 p.), aspectele social-politice (14 p.) și religioase (26 p.) ale vechilor stațiuni; a doua parte cuprinde opt capitole cu studii originale ale autorului făcute în diferite regiuni ale Greciei. Partea a doua începe cu evoluția peisajului și așezărilor din sud-vestul Argolidei (98 p.), vechile așezări din cîmpia Helasului, din sudul Lacōniei (48 p.), studii despre Mesenia (22 p.); din Ciclade, studii despre Melos (68 p.), Mykonos (16 p.) și din sudul Cretei (62 p.). Lucrarea mai are o anexă „A” care cuprinde informații statistice și discuții privind teritoriile

și ierarhia în principalele stațiuni ale epoci bronzului (48 p.). În încheierea lucrărilor este prezentată bibliografia generală care însumează câteva sute de lucrări sau articole.

Principalele probleme în studiu pe pe care le-am pomenit sînt împărțite organic în subcapitole care urmăresc analiza diversificată a problemei care permite specialistului, dar și neavizantului să pătrundă în esența problemei, principalele grupe de idei, stadiul actual al cunoștințelor. Acestor subcapitole le sînt anexate tabele și hărți care au scopul de a exemplifica și mai ales a sugera, grafic, ideile exprimate. Unele capitole cuprind prezentarea istoricului problemei. Fiecare capitol este însoțit de bibliografia specializată a problemei respective, lucru care face din lucrare un manual de studiu, de introducere în problematică care, alături de bibliografia generală, permite inițierea în problematică și, în același timp, o prețioasă sursă de informații.

Recomandăm lucrarea cititorilor revistei Banatica ca model de studiu privind relațiile interdisciplinare, necesitatea tratării complexe a unei problematice pentru că înțelegerea fenomenelor străvechi este condiționată de mai mulți factori care pot explica natura unor stațiuni principale sau secundare sau ierarhia lor în anumite momente.

Asemenea tematici trebuie avute în vedere de specialiștii oficiilor pentru patrimoniul cultural național care funcționează pe lângă muzeele județene. Coordonarea și îndrumarea activităților și spre asemenea studii, care să explice, prin prisma materialismului dialectic și istoric, factorii care au stat la baza evoluției străvechilor comunități. Numai asemenea tratări complexe, asemenea lucrări de ecologie umană, pot oferi o imagine mai largă, un tablou mai veridic al fenomenelor preistorice.

Inițiativa editorilor BAR, pentru publicarea și încurajarea editării unor asemenea lucrări socotim că trebuie să fie un exemplu și îndemn pentru marile muzee, pentru încurajarea studiilor și relațiilor interdisciplinare.

Specialiștilor revistei noastre le mai recomandăm și alte lucrări apărute în BAR, *Supplementary Series*:

BAR, S₂, 1975, *Defend Sites of the Late La Tene in Central and Western Europe*, de John Collins.

BAR, S₈, 1976, *Dacian Trade with the Hellenistic and Roman World*, de Ion Glodariu.

BAR, S₁₁, 1976, *Oppida, The Beginnings of Urbanization in Barbarian Europe*, cu contribuția: J. Collins, C. C. Haselgrave, Eva F. Peters B. Břeň, D. Nash, B. Cunliffe, J. May, W. Rodwell.

BAR, S₁₃, 1976, *The Prehistoric Art in Bulgaria from the Fifth to the Second Millennium B.C.*, de Anna Radunčeva (recenzie Lazarovici în *St.Com. C*, III, 1979).

BAR, S₁₆, 1976, *The Archeology and History of the Carpi from the Second to the Fourth Century A.D.*, de Gh. Bichir.

BAR, 19, 1977, *Archaeology and Anthropology: Areas Mutual Interest*, cu contribuția: R. W. Chapman, Roy F. Ellen, Roland Fletsher, Colin Haselgrave, John Hodder, Sir Edmund Leach, M. J. Rowlands și Matthew Springs.

GHEORGHE LAZAROVICI

TIBERIU BADER, *Epoca bronzului în nord-vestul Transilvaniei, (Cultura pre-tracică)*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1978, 246 p., dintre care p. 5—118 = text, 119—130 = catalog descrieri, 131—132 = anexe, 133—142 = rezumat, 143—146 = lista prescurtărilor, 147—151 = lista planșelor, 152—243 = 94 planșe, 243—246 = cuprins.

Apărută în Editura științifică și enciclopedică, în toamna anului 1978, cartea lui Tiberiu Bader intitulată „Epoca bronzului în nord-vestul Transilvaniei”, este materializarea eforturilor depuse de autor în cercetarea epocii bronzului din această parte a țării.

În Prefață (p. 5—6) autorul ne lămurește asupra concepției care a stat la baza alcătuirii lucrării, cit și asupra scopului ei, realizarea unei monografii arheologice a microzonelor geografice Cîmpia Someșului și Țara Oașului, precum și reconstituirea evoluției

istorice în această parte a țării la sfîrșitul mileniului al II-lea și începutul mileniului I î.e.n.

Delimitînd poziția geografică și condițiile naturale, cit și influența exercitată de varietatea reliefului în strînsă legătură cu gena, geomorfologia, flora și fauna zonei în discuție, *Introducerea* prezintă și un istoric al cercetărilor efectuate pînă acum și publicate de: M. Roșka, J. Hampel, I. Berciu, D. Popescu etc. în zonă, cit și rezultatele propriilor cercetări.

Capitolul II. Culturile epocii bronzului cuprinde perioada de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului, acestea aparținîndu-i culturile Bodrogkeresztúr, Baden și Coțofeni. În continuare sînt prezentate principalele culturi ale epocii bronzului din regiune, începînd cu cultura Nir care aparține bronzului timpuriu și pentru care autorul folosește denumirea de *cultură* în loc de *grup*, motivînd aceasta prin faptul că complexul Vučedol-Zók este destul de întins ca spațiu și conținut pentru a fi considerat o singură cultură, cit și datorită faptului că comunitățile culturii Nir ocupă un spațiu bine definit, constituind o cultură proprie. Bronzului mijlociu și tîrziu îi aparțin culturile Otomani și Suciul de Sus, analizîndu-se și cultura Gava, care în zonă este mai puțin cercetată, aparținînd hallstattului timpuriu. Analiza materialului ceramic, a pieselor de bronz și a altor obiecte, coroborate cu observațiile stratigrafice, i-au permis stabilirea fazelor culturilor respective, sincronizarea și legăturile lor cu culturile învecinate, cronologia și aria lor de răspîndire, principalele forme ceramice, decorul folosit etc.

Capitolul III. Metalurgia bronzului. În cadrul acestui capitol sînt tratate contextul și condițiile descoperirii depozitelor de bronz, cronologia lor, sincronizarea cu așezările și necropolele. În continuare sînt clasificate 1320 de piese de bronz, din punct de vedere tipologic și cronologic în: A) *unelte*, B) *arme*, C) *podoabe*, D) *piese de harnașament*. Pe lîngă cronologia absolută și relativă, transpunînd conținutul depozitelor într-un tabel sinoptic și tipologic, analizînd și coroborînd asocierile diferitelor categorii de piese, depozitele au fost împărțite în 5 grupe, analizînd